

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-05-26 i mål nr M 4597-20,
se bilaga A

PARTER

Klagande

1. A C
2. K F
3. T H
4. D-O J
5. M J
6. S-A J
7. H P
8. C V
9. K V
10. E F

Ombud för 1–9: E F

11. L S

12. P-F S

Motparter

1. Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

2. S-I O

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till djurhållning på fastigheterna X och Y i Tomelilla kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avvisar L Ss och P-F Ss yrkande om att domstolen ska initiera lagstiftning avseende avstånd mellan djurhållare.

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandena i övrigt.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A C, K F, E F, T H, D-O J, S-A J, M J, H P, C V och **K V** (C m.fl.) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska avslå ansökan om tillstånd. De har i andra hand yrkat att tillståndet ska förenas med ytterligare villkor avseende luftrening och kontroll av grundvattennivåer i brunnar.

L S och **P-F S** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska avslå ansökan om tillstånd. De har vidare yrkat, som det får förstås, att Mark- och miljööverdomstolen ska vilandeförklara målet i avvaktan på att Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Statens jordbruksverk har slutfört ett visst regeringsuppdrag avseende djurhållning och smitta. De har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ånyo ska remittera målet till Folkhälsomyndigheten samt att Mark- och miljööverdomstolen ska föreslå regeringen och riksdagsledamöter att lämna lagförslag gällande reglering av minsta avstånd mellan fjäderfäanläggningar med avseende på risk för smittspridning.

S-I O och **Länsstyrelsen i Skåne län** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

C m.fl. har vidhållit samma grunder för överklagandet som i mark- och miljödomstolen samt i huvudsak gjort följande tillägg och förtydliganden till stöd för sin talan.

Anläggningen kommer att befinna sig på ett mycket kort avstånd från flera bostadsfastigheter. På de närmaste fastigheterna bor såväl allergiker som barnfamiljer. Det har inte ställts något krav på extra luftrening. De krav som råder avseende lukt,

utsläpp av damm och av andra hälsovådliga ämnen kan inte anses beaktade. Hälsoeffekter av luftutsläpp i det omedelbara grannskapet har knappast alls berörts i själva ansökan eller i miljökonsekvensbeskrivningen. Det kan vidare ifrågasättas om beräkningen av bl.a. ammoniakutsläpp har skett på ett korrekt sätt. Någon spridningsberäkning av hälsovådliga utsläpp har överhuvudtaget inte gjorts.

Endast 400 meter från den tillståndsansökta anläggningen ligger redan en värphönsanläggning. Varken miljöprövningsdelegationen eller mark- och miljödomstolen har beaktat den sökta anläggningens lokalisering i förhållande till den befintliga anläggningen ur ett smittskyddsperspektiv.

Djurskyddslagstiftningen befattar sig inte med frågan om lokalisering eller avstånd mellan två djurhållande verksamheter, vilket skapar en tvetydighet när miljöprövningsdelegationen anför att smittskydd regleras i annan ordning. Frågan om lämplig lokalisering av djuruppfödning med hänsyn till spridningsrisk mellan sinsemellan likartade anläggningar borde kunna prövas inom ramen för 2 kap. 6 § miljöbalken. Även 9 kap. 1 § miljöbalken ger möjlighet att beakta smittorisk mellan två djurhållande anläggningar. Djurskyddslagstiftningen kan inte ensam lösa alla djurskyddsproblem som kan uppkomma vid alltför näraliggande lokaliseringar.

För den händelse Mark- och miljööverdomstolen anser verksamheten vara tillåtlig bör tillståndet förenas med villkor om extra luftrening. Det finns ett behov av ett sådant villkor med hänsyn till närheten till befintliga bostäder samt de hälsorisker som lokaliseringen kan innebära. Vidare kan inte frågan om grundvattenutnyttjande anses hanterad på ett tillfredsställande sätt. Det finns behov av uppmätning även i grävda brunnar samt av tätare mättillfällen med diver och av förberedande vattenmätning med diver i samtliga brunnar i området.

L S och **P-F S** har vidhållit samma grunder för överklagandet som i mark- och miljödomstolen samt i huvudsak gjort följande tillägg och förtydliganden till stöd för sin talan.

Frågan om smittspridning är inte tillräckligt utredd. Att anlägga en fjäderfäanläggning i närheten av andra fjäderfäanläggningar är en riskfaktor vad avser introduktion av smitta. Redan under samrådsprocessen påtalade de sin oro för att en fjäderfäanläggning skulle anläggas så nära deras egen fjäderfäanläggning. Att det finns en lagstiftning kring biosäkerhet som aktörer ska följa för att hantera risker för smitta verkar inte fungera fullt ut eftersom det varit flera fall av till exempel fågelinfluensa och Newcastle sjuka vid anläggningar i närområdet. Avstånd mellan anläggningar ingår inte i detta regelverk, vilket säkert kan vara en bidragande orsak till att smitta förekommer.

S-I O har till stöd för sin inställning vidhållit vad han anfört i tidigare instanser samt gjort följande tillägg och förtydliganden. SVA och Statens jordbruksverk har båda yttrat sig i målet och sammanfattningsvis framhållit att avståndet mellan anläggningarna endast är en av flera riskfaktorer. Avseende risken för människor i anslutning till anläggningen gör Folkhälsomyndigheten bedömningen att lokaliseringen utifrån ett svenskt perspektiv inte är olämplig för humanhälsan. Han har inom ramen för ansökningsprocessen grundligt samrått med myndigheter och experter. Inför ansökan tog han till exempel kontakt med såväl länsveterinär som tilltänkt slakteri. Han har i ansökan även visat att han kommer att utföra anläggningen enligt bästa teknik.

Länsstyrelsen i Skåne län har till stöd för sin inställning vidhållit vad som tidigare framförts i prövningen.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

C m.fl. har till stöd för sin talan gett in och åberopat ett stort antal forskningsartiklar avseende hälsoeffekter på personer bosatta i närheten av fjäderfäbesättningar.

Mark- och miljööverdomstolen har inhämtat remissyttrande från **Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)**, **Statens jordbruksverk** samt **Folkhälsomyndigheten** i frågan om lokaliseringen av verksamheten är lämplig ur smittskyddssynpunkt. Remissinstanserna har sammanfattningsvis anfört följande.

SVA

Närhet till andra fjäderfäbesättningar är en av flera riskfaktorer som kan öka risken för introduktion av smittämnen till fjäderfän. Det är inte möjligt att kvantifiera hur stor den risken är. Risken för introduktion av smitta från en näraliggande anläggning behöver vidare ställas i proportion till andra risker för smitta till fjäderfän. Täthet mellan anläggningar för djurhållning regleras inte i Sverige och generellt bedömer SVA att biosäkerhetsåtgärder och utformningen av anläggningar har större betydelse för att minska risker för smittspridning.

Statens jordbruksverk

Det är flera faktorer som kan påverka risken för smittspridning. Syftet med de regler om biosäkerhet som finns i lagstiftningen är att förebygga att smittämnen sprids direkt eller indirekt till, från och inom anläggningar som håller djur. Riskerna för smittspridning hanteras genom att aktörerna följer denna lagstiftning.

Biosäkerhetsbestämmelserna innehåller inga krav på särskilda avstånd mellan anläggningar som ett sätt att påverka risk för smittspridning utan de riskerna hanteras på andra sätt i lagstiftningen. Det finns heller ingen annan lagstiftning inom Statens jordbruksverks område som reglerar minsta avstånd mellan fjäderfäanläggningar med avseende på risk för smittspridning.

Folkhälsomyndigheten

I ett internationellt perspektiv är smittläget i svensk konventionell kycklingproduktion gott med låg förekomst av exempelvis campylobacter och fri från salmonella.

Dessutom innebär djurhållning i ett slutet system, såsom det planerade, en betydligt lägre risk för spridning av smitta samt hälsoskadliga partiklar till och från omgivningen jämfört med ett öppet system eller utomhusgående djur. Vad gäller risker med fågelinfluensa är det mycket ovanligt att människor smittas och än ovanligare med smitta mellan människor. Skulle fjäderfä drabbas är det främst de som arbetar i närkontakt med djuren som löper risk för att smittas. Utifrån handlingarna i målet kan en bedömning bara göras på ett generellt plan gällande smittrisker för människor i, eller i närheten av, svensk djurhållning och livsmedelsproduktion. Myndigheten

bedömer, utifrån det perspektivet, att lokaliseringen inte är olämplig för humanhälsan ur smittskyddssynpunkt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Skåne län har i beslut lämnat S-I O tillstånd till miljöfarlig verksamhet i form av djurhållning på fastigheterna X och Y i Tomelilla kommun. Tillståndet avser en anläggning med plats för i första hand 250 000 slaktkycklingar, men med möjlighet att hålla alternativa djurslag.

Miljöprövningsdelegationens beslut överklagades av ett antal närboende till mark- och miljödomstolen, som i dom upphävde tillståndet eftersom mark- och miljödomstolen bedömde att frågan om gödselhantering inte hade reglerats på ett godtagbart sätt. Mark- och miljööverdomstolen, som prövade målet efter överklagande av S-I O, gjorde emellertid en annan bedömning än mark- och miljödomstolen i frågan om gödselhantering och återförvisade målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 30 september 2020 i mål nr M 6639-19). Efter återupptagen prövning avslog mark- och miljödomstolen samtliga överklaganden. Mark- och miljödomstolens dom har nu överklagats till Mark- och miljööverdomstolen.

Samtliga klagande i målet har i första hand yrkat att S-I Os ansökan om tillstånd ska avslås. L S och P-F S har även framställt yrkanden som inte berör prövningen av målet i sak. Mark- och miljööverdomstolen behandlar dessa yrkanden först.

L S och P-F S har, utöver yrkandet om att ansökan ska avslås, begärt att Mark- och miljööverdomstolen ska vilandeförklara målet i avvaktan på att Statens jordbruksverk och SVA ska avsluta det regeringsuppdrag avseende djurhållning och smittspridning som tilldelats myndigheterna. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att uppdraget har redovisats till regeringen i februari 2022. Redan av det skälet ska yrkandet om vilandeförklaring avslås.

L S och P-F S har vidare yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska begära in ett nytt yttrande från Folkhälsomyndigheten. Mark- och miljööverdomstolen bedömer dock att det i målet finns ett tillräckligt underlag för att ta ställning till de frågor som aktualiseras och att det därför saknas anledning att inhämta ytterligare utredning. Även detta yrkande ska således avslås.

Slutligen har L S och P-F S yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska initiera lagstiftning avseende avstånd mellan djurhållare. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att en sådan begäran varken ligger inom ramen för domstolens uppdrag eller inom ramen för vad som kan yrkas i denna process, varför yrkandet ska avvisas.

Mark- och miljööverdomstolen övergår nu till att pröva målet i sak.

Enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ska för en verksamhet eller åtgärd väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Klagandena har särskilt framhållit att verksamheten är olämpligt lokaliserad i förhållande till befintlig bostadsbebyggelse och i förhållande till en näraliggande fjäderfäanläggning. Vad avser närheten till bostäder har klagandena lyft fram risken för utsläpp till luft från anläggningen, men även risken för smittspridning mellan djur och människa i händelse av ett sjukdomsutbrott på anläggningen. Klagandena har även framfört att det finns en ökad risk för uppkomst och spridning av smitta genom det korta avståndet mellan den ansökta anläggningen och den redan befintliga anläggningen.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att det inom 500 meter från den ansökta anläggningen finns fyra bostadshus. Det närmaste bostadshuset är beläget ca 300 meter från anläggningen. Mark- och miljööverdomstolen har i frågan om olägenhet för människors hälsa med anledning av verksamhetens lokalisering låtit inhämta ett yttrande från Folkhälsomyndigheten. Folkhälsomyndigheten har bedömt att verksamhetens lokalisering inte är olämplig för humanhälsan ur smittskyddssynpunkt

samt vidare uttalat att djurhållning i ett slutet system, som det planerade, innebär en betydligt lägre risk för spridning av smitta samt hälsoskadliga partiklar till och från omgivningen jämfört med ett öppet system eller utomhusgående djur. Mark- och miljööverdomstolen kan inte vid en sammanvägning av den utredning som finns i målet finna att den ansökta verksamheten skulle utgöra en sådan olägenhet för människors hälsa att den inte kan tillåtas på den valda platsen. Mark- och miljööverdomstolen har därvid beaktat den teknik som ska användas vid driften av verksamheten.

Vad avser den ansökta verksamhetens lokalisering i förhållande till den redan befintliga fjäderfäanläggningen gör Mark- och miljööverdomstolen följande överväganden. Den befintliga anläggningen är belägen ca 400 meter från den ansökta anläggningen. Som framgått i målet saknas reglering om avstånd mellan olika djurhållare. Av inhämtade yttranden från SVA och Statens jordbruksverk framgår emellertid att det är flera faktorer som kan påverka risken för smittspridning och således inte enbart avståndet mellan olika anläggningar. Såväl SVA som Statens jordbruksverk har framhållit vikten av att gällande biosäkerhetsregler följs och SVA har därtill lyft fram utformningen av anläggningen som en faktor för att minimera risken för smittspridning.

Mark- och miljööverdomstolen har i förevarande mål att pröva den ansökta verksamhetens tillåtlighet utifrån det miljörättsliga regelverket och således utifrån de intressen som miljöbalken avser att skydda. Risken för smittspridning mellan två fjäderfäanläggningar är dock huvudsakligen en djurskyddsfråga. De faktorer som SVA och Statens jordbruksverk har lyft fram som viktiga för att minska risken för smittspridning gäller drift och skötsel av anläggningarna. Sådana frågor ligger utanför ramen för vad Mark- och miljööverdomstolen har att pröva i förevarande mål. Det är vidare inte möjligt för Mark- och miljööverdomstolen att uttala sig om vad som utgör ett lämpligt avstånd mellan djurhållare. Utifrån de aspekter som domstolen har att beakta i förevarande prövning finner domstolen mot denna bakgrund att verksamhetens lokalisering inte är olämplig i förhållande till annan djurverksamhet i närområdet. Inte heller i något annat avseende kan verksamhetens lokalisering anses olämplig. Vad klagandena har anfört påverkar inte den bedömningen.

Vad avser de övriga frågor som aktualiserats genom överklagandena, däribland frågorna om grundvattenuttag och lagring av gödsel på platta, gör Mark- och miljööverdomstolen ingen annan bedömning än underinstanserna. Mark- och miljööverdomstolen delar således mark- och miljödomstolens bedömning att det inte finns skäl att avslå ansökan.

C m.fl. har, för det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle finna verksamheten tillåtlig, i andra hand yrkat att domstolen ska föreskriva fler villkor för verksamheten. Domstolen finner emellertid att de villkor som redan föreskrivits i tillståndet, tillsammans med delegationer, är tillräckliga. Att föreskriva ytterligare villkor är därför inte påkallat.

Sammanfattningsvis finner Mark- och miljööverdomstolen att inget av överklagandena kan bifallas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Rikard Backelin, tekniska rådet Kerstin Gustafsson samt tf. hovrättsassessorn Henriette Fornas Minerskjöld, referent.

Föredragande har varit Susanne Schultzberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-05-26
meddelad i
Växjö

Mål nr M 4597-20

PARTER

Klagande

1. A C
2. E F
3. K F
4. T H
5. D-O J
6. M J
7. S-A J
8. H P
9. B S
10. R S
11. L S
12. P-F S
13. C V
14. K V

Ombud för 1, 3-10 och 13-14:

E F

Dok.Id 575927

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.domstol.se/vaxjo-tingsratt		måndag – fredag 08:00–16:00

Motparter

1. Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

2. S-I O

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen, miljöprövningsdelegationen, i Skåne läns beslut den 31 januari 2019 i ärende nr 551-14592-2017, se bilaga 2

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till djurhållning på fastigheterna X och Y, Tomelilla kommun

---

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avskriver B och R S överklaganden.
  2. Mark- och miljödomstolen avslår övriga överklaganden.
-

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Skåne län (MPD) lämnade i beslut den 31 januari 2019, dnr 551-14592-2017, tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (MB) till S-I O för djurhållning med fjäderfä enligt lokaliseringsalternativ 1 på fastigheterna X och Y i Tomelilla kommun.

MPD:s tillståndsbeslut överklagades av ett antal närboende till mark- och miljödomstolen, som i dom den 24 maj 2019 i mål M 1149-19 upphävde tillståndet och avslog ansökan. Skälet för detta var att domstolen ansåg att hanteringen av den gödsel som skulle komma att uppstå i verksamheten inte var reglerad på ett godtagbart sätt.

S-I O överklagade mark- och miljödomstolens dom till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD), som i dom den 30 september 2020 i mål M 6639-19 undanröjde domen och återförvisade målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning. MÖD ansåg inte att det fanns skäl för att upphäva tillståndet och avslå ansökan på den av mark- och miljödomstolen angivna grunden. Skälet för beslutet om återförvisning var att de övriga skäl som framförts mot verksamhetens till-låtlighet och de villkor som tillståndet förenats med inte hade prövats av mark- och miljödomstolen samt att det inte var lämpligt att MÖD prövade det som första in-stans. MÖD:s beslut fick inte överklagas och har således vunnit laga kraft.

Mark- och miljödomstolen ska därmed i detta mål pröva överklagandena i de delar som inte är slutligt avgjorda genom MÖD:s dom.

R P, som var klagande i det tidigare målet i mark- och miljödomstolen samt i målet i MÖD, har uppgett att han sålt sin fastighet och han har därmed inte tagits upp som klagande i detta mål.

B och R S har i skrivelser som inkom till mark- och miljödomstolen den 12 och 15 april 2021 återkallat sina överklaganden.

YRKANDEN M.M.

E F och hans huvudmän har i första hand yrkat att tillståndsbeslutet ska upphävas och ansökan om tillstånd avslås samt i andra hand att det ska föreskrivas ytterligare villkor avseende grundvatten och utsläpp till luft.

De har åberopat mailkorrespondens med J C på KTH, statsgeolog M G och U L på Jordbruksverket.

Till stöd för sina yrkanden har de anfört i huvudsak följande.

Miljöbalkens krav på platsval enligt 2 kap. 6 § MB är inte uppfyllt. Alternativredovisningen är bristfällig och kostnader är bristfälligt redovisade i ansökan. Anlägg-

ningen är så stor att det inte är en jordbruksverksamhet, utan den bör benämnas industri. Landskapet förfulas. Enligt 3 kap. 1 § jordabalken ska man visa hänsyn till grannar. En närbelägen fjäderfäanläggning riskerar att få problem på grund av smittspridning. De ställer sig bakom överklagandet från de som driver den gården.

I MKB:n anges inte tydligt om sökanden främst avser att använda kommunalt vatten eller egen borra, men i komplettering uppges att egen borrhållning kommer att vara den huvudsakliga vattenkällan. Åtagandet att mäta grundvatten manuellt i alla kända borrhållningar inom en radie av 1 000 meter fyra gånger per år är otillräckligt. Mätning bör innefatta även grävda borrhållningar (se återopad mailkorrespondens med statsgeolog M G) och göras oftare än fyra gånger per år. Mätningen bör påbörjas innan den nu tillståndsgivna verksamheten påbörjas.

Grundvattenmagasinets utbredning är för dåligt utrett. Utredning av detta bör också ske innan verksamheten drar igång. Det bör göras provpumpning och kontrollmätningen ska göras med diver.

Gödselpattan för tillfällig lagring av gödsel bör förses med tak, då täckning med presenning är otillräckligt. BAT-regler avseende lukt är inte uppfyllda. I dessa anges att lokalisering ska ske på bra avstånd från bostäder. Kraven avseende förhärskande vindriktning och luftrening uppfylls inte. Sökandens beräkningsgrunder avseende ammoniak kan ifrågasättas. Möjliga kemiska luftreningsåtgärder och hälsoeffekter av luftutsläpp beskrivs för dåligt. Miljömålet ren luft motverkas.

L och P-F S har i första hand yrkat att tillståndsbeslutet ska upphävas och i andra hand att stallarna ska placeras enligt alternativ 2 samt att de synpunkter som de framfört därvid ska beaktas. Till stöd för sina yrkanden har de anfört i huvudsak följande.

De driver fjäderfäverksamhet på grannfastigheten, endast 400 meter från S-I Os planerade verksamhet. Det är inte lämpligt att bygga på fastigheterna X och Y. Ett eventuellt sjukdomsutbrott kommer förmodligen att slå ut båda anläggningarna. Det är bättre om de ligger längre ifrån varandra, eftersom

bara en av anläggningarna drabbas då. Både Svenska Äggs veterinär och länsstyrelsen har ansett att det är olämpligt med en annan fjäderfäanläggning så nära deras. Det är fel att lokaliseringsalternativ 1 har valts, då sökanden själv har konstaterat att alternativ 2 är bättre eftersom det innebär större avstånd till deras gård. Det har inte tagits hänsyn till deras yttrande vad gäller vindförhållanden och konsekvenser för ytvatten.

Sökanden har för avsikt att borra en ny vattentäkt och ha det kommunala vattnet som komplement. Det är inte utrett vilken kapacitet den kommunala ledningen har. Ett haveri på den ledningen medför konsekvenser för deras fjäderfäverksamhet.

S-I O har bestritt bifall till överklagandena och anfört i huvudsak följande.

Lokalisering

Det ligger naturligtvis i hans intresse att inte utsätta annan eller egen produktion för smitta. Inför ansökan togs kontakt med såväl läsveterinär som då tilltänkt slakteri och det framkom då inga uppgifter om lagstadgade, nödvändiga eller rekommenderade skyddsavstånd varken generellt eller i detta specifika fall. Det är inte lämpligt att dra paralleller till de avstånd som tillämpas vid karantän i samband med sjukdomsutbrott. Fjäderfäkarantän är en smittskyddsrutin som gäller under en begränsad period. Efter karantänen gäller inga särskilda skyddsavstånd. Det finns inga förhållanden i hans fall som motiverar ett större avstånd än enligt ansökan. Länsstyrelsen har i yttrande i mål M 1149-19 konstaterat att det inte är ovanligt med korta avstånd mellan djurhållande gårdar i Skåne. L och P-F S har själva djurhållning inom karantänsavståndet från en fjäderfäproduktion. Detta är sålunda inte ovanligt. Hans verksamhet har av MPD ansetts uppfylla de krav som finns i tillämpliga BREF-dokument och BAT-slutsatser, dvs. bästa tillgängliga teknik ur ett euro-peiskt perspektiv.

Länsstyrelsen har i sitt yttrande i mål M 1149-19 bekräftat att olägenheter från lukt reglerats i tillräcklig omfattning i MPD:s beslut, dels genom att det med beslutet

följer åtaganden och villkor som bidrar till att minimera lukt, dels genom att tillsynsmyndigheten har delegation avseende ytterligare åtgärder för att minimera olägenheter från verksamheten.

Grundvattenuttag

Det behövs inga ytterligare villkor avseende grundvattenuttag. De åtaganden som han har gjort omfattas av villkor 1 och 12. Inför ansökan gav han i uppdrag till en extern konsult att utföra en bedömning av uttag i förhållande till tillgång samt lämna förslag på utformning av ett för verksamheten lämpligt kontrollprogram. Utifrån konsultens råd gjorde han i ansökan ett åtagande om att inom ramen för sin egenkontroll införa ett kontrollprogram för vattenuttaget anpassat till den planerade verksamheten. Det kontrollprogram som han åtagit sig att följa innefattar följande.

- Nivåmätningar: Grundvattennivåmätningar i alla kända borrhållningar inom 1 000 meter, i den mån brunnägaren önskar delta. Mätningarna utförs manuellt av verksamhetsutövaren tillsammans med de enskilda brunnägarna. Mätningarna görs fyra gånger per år, exempelvis i maj, augusti, november och februari.
- Flödesmätning i den egna borrhållningen: Flödet ur pumpbrunnen bokförs över tid så att nivåmätningarna kan ställas i relation till den uttagna volymen. Uttagen volym av grundvatten mäts på veckobasis och görs lämpligen genom en på pumpbrunnen installerad vattenmätare som läses av en gång per vecka.

Länsstyrelsen har i yttrande till mark- och miljödomstolen i det tidigare målet framfört att den anser att villkor 1 och 12, dvs. de åtaganden som gjorts avseende kontrollprogrammet, är tillräckliga för att reglera frågan. Utformningen av kontrollprogrammet har alltså bedömts vara tillräcklig för verksamheten.

Det som länsstyrelsen har anfört i sitt yttrande beträffande provpumpning tolkar han som att detta bör beaktas inom ramen för verksamhetens egenkontroll och att det är en tillsynsfråga att följa upp att detta görs.

Kommunalt vatten

Till den nuvarande verksamheten med en mindre smågrisproduktion tar han vatten från det kommunala ledningsnätet och en grävd brunn. I samband med fjäderfäproduktionen kommer den verksamheten att upphöra. Han kommer att anlägga en ny borra på fastigheten, från vilken merparten av dricksvattnet kommer att tas. Anslutningen till kommunalt vatten kommer att finnas kvar, men den har aldrig uppgetts utgöra den huvudsakliga vattenförsörjningen.

Utsläpp till luft

De frågor som klagandena har lyft fram har bedömts vid tillståndsprövningen och ansetts vara väl utredda. Gödselplattan är endast till för nödlägesberedskap, varför byggnation av ett fast tak inte kan anses motiverat vid en sammanvägning av kostnader och miljönytta. Vid långtidslagring är det vanligt med villkor där det anges att lagring ska ske under tak eller likvärdig tät täckning. Då det här är fråga lagring vid nödfall är det lämpligt att även jämföra med villkor för tillfällig lagring i fält, t.ex. mark- och miljödomstolens dom i mål M 344-19. Villkoret i den domen visar att det vid korttidslagring inte bedömts vara miljömässigt motiverat med täckning över huvud taget. Genom sitt åtagande om att täcka gödseln som eventuellt kommer att lagras på gödselplattan på anläggningen har han därmed gått längre än vad som vanligen krävs för liknande verksamheter.

Vid beräkning av ammoniakavgång kan det av naturliga skäl vara en eftersläpning med hänsyn till när schablonerna uppdateras. De bedömningar som gjordes vid beräkningarna i ansökan grundade sig på de schabloner och den information i form av nya försök och rapporter som fanns vid den tiden. Med anledning av nya rön uppdaterade Jordbruksverket sina schabloner för fjäderfä i december 2019. De bedömningar som gjordes i ansökan stämmer alltså väl överens med de schabloner som Jordbruksverket har idag.

Länsstyrelsen har bestritt bifall till överklagandena och anført i huvudsak följande.

Grundvattenuttag

Grundvattnet har i stor utsträckning behandlats i villkor 1 och 12. Sökanden omfattas inte av tillståndsplikt för grundvattenuttag i 11 kap. MB. Även om vattnet för djurhållning är undantaget från tillståndsplikt innebär det inte att verksamhetsutövaren står utan något ansvar. Verksamheter som inte omfattas av ett särskilt tillstånd omfattas alltid av de allmänna hänsynsreglerna i MB, vilket innefattar att hushålla med råvaror såsom grundvatten. Sökanden har åtagit sig att utföra kontrollmätningar av grundvattennivåerna i alla närliggande borrhållningar inom en kilometer från den egna borrhållningen, där medgivande fås från fastighetsägaren. I villkor 12 har inte fastställts någon mätmetod för kontrollprogrammet. Sökanden har i åtagande beskrivit att kontrollen ska ske manuellt, vilket bör anses vara tillräckligt. Det ligger i sökandens intresse att utföra provpumpning, både för att se till att närliggande borrhållningar inte riskerar att påverkas av grundvattenuttaget och för att få mer kunskap om influensområdet. Detta är emellertid en fråga som regleras inom tillsynen och inte bör föreskrivas i villkor.

Kommunalt vatten

Det är oklart om det kommer att bli någon större påverkan på det kommunala ledningsnätet för dricksvatten vid eventuellt vattenuttag ur de kommunala ledningarna. Tomelilla kommuns VA-enhet behöver därför tillfrågas, för att klargöra eventuell påverkan vid maximalt vattenuttag till den planerade verksamheten från enbart det kommunala dricksvattennätet.

Lokalisering

Eftersom det har varit flera utbrott av allvarliga fågelsjukdomar såsom fågelinfluensa och Newcastlejuka både i Skåne och i övriga landet under de senaste åren, bör risker för smittspridning minimeras så långt det är möjligt. Ur smittskyddssynpunkt är det olämpligt med ett så kort avstånd mellan två fjäderfåanläggningar som i detta fall. Riskerna för smittspridning ökar generellt sett med minskande avstånd. En riktlinje är att hålla 1 000 meter mellan anläggningarna, vilket är det avstånd som rekommenderas enligt Statens veterinärmedicinska anstalt och Jordbruksverket i sam-

band med inrättande av fjäderfäkarantän. Det saknas dock avståndskrav i lagstiftningen för dessa typer av fjäderfäanläggningar. Inte heller i BREF-dokument och BAT-slutsatser anges uttryckligen något om luftburen smittspridning eller spridning av smitta med skadedjur mellan anläggningar. Vägledning saknas således i denna fråga.

Utsläpp till luft

Olägenheter från lukt har reglerats i tillräcklig omfattning. Av ansökan framgår att sökanden åtagit sig att skydda eventuell gödsel på nödgödselpattan mot uppfuktning med presenning. Detta kommer även att minska uppkomsten av eventuella luktolägenheter. Hantering av gödselspill har villkorats och tillsynsmyndigheten har delegation avseende åtgärder för att minimera olägenheter i form av bland annat lukt från verksamheten.

F L och S C L, som inte är parter i målet, har in-kommit med ett yttrande.

E F och hans huvudmän har yttrat sig över det som S-I O och länsstyrelsen har anfört och har därvid i huvudsak vidhållit sin inställning samt åberopat mailkorrespondens med J Eoch en annan tjäns-teman (M) på Jordbruksverket.

L och P-F S har yttrat sig över det som S-I O och länsstyrelsen har anfört och har därvid i huvudsak vidhållit sin inställning.

DOMSKÄL

Återkallade överklaganden

Med hänsyn till att B och R S har återkallat sina överklaganden ska deras överklaganden avskrivas.

Prövningens ram

Mark- och miljödomstolen kan inte pröva överklagandena i de delar dessa avser frågor som har avgjorts slutligt genom MÖD:s dom den 30 september 2020 i mål M 6639-19. Mark- och miljödomstolen kan således vad gäller gödselhanteringen endast pröva de frågor som är kopplade till tillfällig lagring.

MKB och utredningar

MKB:n och de utredningar som S-I O har presenterat får anses god-tagbara för prövningen av hans ansökan.

Prövning i sak

Av 11 kap. 11 § MB följer att uttag av vatten för bland annat rengöring av stallar, vattning av djuren och annat vanligt lantbruksändamål i en jordbruksverksamhet är att betrakta som husbehovsförbrukning och därmed inte är tillståndspliktigt. Uttaget omfattas emellertid av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB, med bland annat krav på kontroll av omgivningspåverkan (se MÖD:s dom den 21 december 2020 i mål M 1853-20). Det överklagade tillståndet för miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. MB ger därmed inte rätt till grundvattenuttag som riskerar att skada enskilda eller allmänna intressen. Det saknas vidare skäl att föreskriva ytterligare villkor om provtagning och mätning i enskilda brunnar eller i den nya borrade brunnen som ska anläggas för den tillståndsgivna verksamheten, utöver vad som framgår av MPD:s beslut och vad sökanden har åtagit sig. Det ska härvid påpekas att dessa åtaganden omfattas av det allmänna villkoret för tillståndet (villkor 1).

Vad gäller frågan om användande av kommunalt vatten framgår det av ansökan och utredningen i målet att den absoluta huvuddelen av vattenförsörjningen för den tillståndsgivna verksamheten kommer att ske med vatten från den egna borrade brunnen. Det ankommer på verksamhetsutövaren att anpassa verksamheten efter tillgången på vatten. Kapaciteten i det kommunala vattenledningsnätet saknar därmed betydelse för tillåtligheten av verksamheten.

Av tillståndsansökan framgår att lagring av gödsel på platta endast handlar om nödlägesberedskap. Under dessa förhållanden får uppförandet av ett fast tak anses medföra oskäligen kostnader i förhållande till miljönyttan vid den avvägning som ska göras enligt 2 kap. 7 § MB. Mark- och miljödomstolen erinrar härvid om att stadigvarande lagring på plattan inte omfattas av tillståndet. Det kan således krävas ett ändringstillstånd om detta skulle bli aktuellt, vilket kan medföra att det föreskrivs andra villkor.

Mark- och miljödomstolen instämmer sammanfattningsvis med MPD:s bedömning att lokaliseringen av verksamheten enligt lokaliseringsalternativ 1 är förenlig med kraven i 2 kap. 6 § MB och därmed får anses lämplig. Detta gäller även med beaktande av frågan om smittspridning samt övriga luktstörningar. Det har inte heller framkommit att det finns skäl att föreskriva ytterligare villkor för verksamheten än de som fastställts i MPD:s beslut. Vad klagandena har anfört medför ingen annan bedömning. Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (MMD-02)

Överklagande senast den 16 juni 2021.

Karin Fridell

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Karin Fridell, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson samt de särskilda ledamöterna Ingvar Carlsson (skiljaktig mening – se bilaga 1) och Hans Nilsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Engell.

Särskilda ledamoten Ingvar Carlsson skiljaktig mening

Lokalisering

Sverige saknar riktlinjer för skyddsavstånd mellan djurhållande verksamheter. MPD har därför i sin prövning hänvisat till Boverkets allmänna råd 1995:5, Bättre plats för arbete, varav framgick att djurhållande lantbruk bör ha ett skyddsavstånd av 500 m till bostadsbebyggelse. Dessa råd, som dessutom är upphävda, avsåg framför allt skyddsavstånd med anledning av omgivningsstörningar, men har i detta ärende tjänat som vägledning för MPD:s bedömning av erfoderligt skyddsavstånd för djurhållningen.

Utbrott av fågelinfluensa inträffar med regelbundna intervall bland såväl tamfjäderfä som vilda fåglar på världens alla kontinenter. Nyligen uppmärksammades ett totalt utbrott av den influensan i en av Sveriges absolut största värphönsanläggningar belägen i Mönsterås kommun. Mer än två miljoner fjäderfä tvingades, med rigorösa skyddsåtgärder och mycket omfattande områdes-avspärningar avlivas för att minimera risken för vidare spridning av viruset.

Tillståndet enligt miljöbalken meddelades 2019-01-31 d.v.s. innan utbrottet av den viruspandemi som för närvarande plågar hela världens befolkning. Pandemin har medfört att kunskaperna kring, insikten om och skyddsåtgärder mot en generell spridning av virus har blivit mycket diskuterade och hamnat i samhällsdebattens focus över hela världen.

Risken för smittspridning mellan fjäderfäanläggningar ökar med minskande avstånd. Av ärendets handläggning, bl.a. hos MÖD framgår enligt länsstyrelsens uppfattning ett behov av vägledning om hur risken för smittspridning mellan närliggande djurbesättningar ska bedömas vid tillståndsprövning enligt miljöbalken. Rekommendationen från såväl Jordbruksverket som Statens veterinärmedicinska anstalt är att ett skyddsavstånd på 1000 meter bör hållas vid nyetablering av fjäderfäanläggningar. Närheten, cirka 400-500 meter, till närmast belägna befintliga värphönsanläggning skulle i detta fall därmed utgöra en ömsesidig risk för smittspridning vid ett ev. framtida virusutbrott.

Med hänvisning till ovanstående anser jag att de lokaliseringskrav som gäller enligt 2 kap 6 § MB, med hänsyn till de skyddsavstånd som berörda myndigheter rekommenderar, inte uppfylls i något av de lokaliseringsalternativ som redovisats för den planerade fjäderfäanläggningen. Tillstånd ska således inte meddelas. Överklagandet ska bifallas.